

delige geologi, og derudover behandles en række emner, der kun sjældent findes i de almindelige geologiske håndbøger, som f. eks. geologisk kartering, isotopgeologi og forskellige eksempler på anvendt geologi (dannelsen af geologiske råstoffer, ingeniørgeologi, hydrogeologi og jordbundslære).

Disse mange afsnit er ganske korte, men særdeles klare og udtømmende og skrevet i en let forståelig form. De sidste 231 sider omfatter et geologisk leksikon med ganske korte forklaringer på de forskellige stikord.

Bogen kan i høj grad anbefales lærere og andre, der har brug for en kort og letforståelig forklaring på geologiske spørgsmål, som man ellers ofte må gennemløbe tykke værker for at finde frem til.

Kaj Hansen.

Ernst Krauss: Die Entwicklungsgeschichte der Kontinente und Ozeane. Akademie Verlag, Berlin 1959. $17\frac{1}{2} \times 25$ cm. 285 sider, 96 tekstfigurer, 17 tavler og en formationstabel. DM 35,—.

Siden man for ca. 25 år siden måtte opgive Elie de Beaumonts kontraktionsteori som forklaring på bjergkædedannelserne, har den ene teori afløst den anden, uden at nogen af dem har været helt tilfredsstillende, således at man i dag stadig står ganske usikker overfor årsagen til disse vældige omvæltninger i jordskorpen.

Professor Krauss' bog er et forsøg på at underbygge og videreføre den af O. Ampferer i 1906 opstillede aktive understrømsteori, der i korthed går ud på, at der umiddelbart udenfor kontinentalblokkene opstår nedadgående bevægelser i salsmaet, hvilket fører til mere eller mindre horizontale strømninger under kontinentalblokkene, der river disse med sig. Det er med andre ord også Wegeners kontinentaldrifthypotese og Bérnard, Holmes og Griggs konvektionsstrømmehypoteser forfatteren også søger at underbygge.

Ud fra dette synspunkt gennemgås nu den tektoniske udvikling og strukturen af de forskellige verdensdele og oceaner, og til sidst gøres regnskabet op i det 70 sider lange kapitel »Deutungen, Theorien, Synthese«, og regnskabet stemmer tilsyneladende, ligesom det tilsyneladende også stemte for Kober, Stille, Staub og de andre, der har forsøgt at forklare bjergkædedannelsens dynamik. Det er en noget tungt og omstændelig skrevet bog med mange gentagelser, men for den der arbejder sig gennem den byder den på mange interessante enkeltheder.

Kaj Hansen.

Haalck, H.: Physik des Erdinnern. Akademische Verlagsgesellschaft. Leipzig 1959. 2. stærkt udvidede udgave, 310 sider, 110 figurer, 22 tabeller. $17\frac{1}{2} \times 24\frac{1}{2}$ cm. DM 29,—.

Bogen behandler de vigtigste geofysiske processer i jordens indre. Størrelse, vægtfylde, tyngden, varmehusholdningen, tidevandsbevægelsen i den faste jordmasse samt de for forståelsen af oprindelsen til jordskælvet og tektoniske processer nødvendige fysiske tilstande i jordskorpen. Også jordmagnetismen behandles, og bogen slutter med en gennemgang af de forskellige elektriske prospekteringsmetoder.

Det er en særdeles velskrevet bog, let læselig, og selv om nogle af afsnit-

tene nødvendigvis indeholder en del matematiske formler, kan den også med udbytte læses af alle, der interesserer sig for disse geofysiske problemer.

Kaj Hansen.

Bruno Engels: Die kleintektonische Arbeitsweise unter besonderer Berücksichtigung ihrer Anwendung im deutschen Paläozoikum. Trykt i: Geotektonische Forschungen, Heft 13, edit: H. Stille & Fr. Lotze. E. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart 1959. 129 s. med 146 tekstfigurer, 6 bilag og 6 tavler. 16,5 × 25 cm. DM 37,60.

Bogen er skrevet til geologer for at vejlede dem i at beskrive de geotektoniske elementer: strygning, hældning, foldning med mere. Skønt stoffet er ordnet udelukkende med henblik på beskrivelsen af de geologiske materialers strukturelle orientering – en analyse af »Gefüge« eller »fabric« –, har dette dog interesse for geografer, fordi der omtales vigtige afbildningstyper. Disse er i nær familie med de kortprojektioner, som kartografen benytter, f.ex. er det af forfatteren behandlede »Schmidtske« koordinatsystem direkte afledt fra Lamberts kortprojektion. Værket rummer mange inspirerende passager; man opdager, hvorfra den moderne, numeriske geomorfologi i Norden har hentet sine ideer, og forbavses over, at disse ideer har deres udspring i geografien – i kortlægningen. Der er ikke tvivl om, at den analytisk interesserede geograf kan bruge mange af dr. Engels' anvisninger, og derved åbne ny veje, specielt for geomorfologien.

Hans Kuhlman.

Joachim H. Schultze et al.: Die Bodenerosion in Thüringen. Wesen, Stärke und Abwehrmöglichkeiten. VEB Hermann Haack, Geographisch-Kartographische Anstalt Gotha. 1959. 2. ed. 183 sider. 18,5 × 27 cm. 58 figurnumre heraf 2 kort. (Ergänzungsheft nr. 247 til Petermanns Geogr. Mitteilungen).

Det, at foreliggende bog er en anden udgave (1. ed. 1952), viser, at der findes et behov for oplysning om jordødelæggelse i Europa, og behovet dækkes delvist ved denne publikation. Værkets eksempler på soil erosion, uden for de klassiske lokaliteter, har et budskab til danske læsere, fordi vi ligesom tyskerne finder fænomenet i en halvmaskeret form. Siden anden verdenskrig har man i Tyskland været opmærksom på den snigende jordødelæggelse, se f. ex. hos H. Kuron, B. Grosse.

Afhandlingen er bygget over en protokol for ca. 300 iagttagelser, som er gjort i årene 1944-1951 i Thüringen, DDR. Observationerne, som er arkiveret i det geografiske institut i Jena, er mest af kvalitativ art, især omfattende skader forårsaget af rindende vand. De er præsenteret grupperet i forhold til de geologiske formationer i landet. Første kapitel behandler begrebet »Bodenerosion« d. v. s. den af mennesket accelererede erosion af jordbunden; derefter berettes om de simple registreringsmetoder, der har været brugt – en visuel, subjektiv inspektion har været grundelementet heri. Tredie kapitel giver en oversigt over jordødelæggelsens udbredelse såvel i Thüringen som i den øvrige verden. I næste afsnit belyses fænomenets opståen, idet der tales om disponerende og udløsende faktorer. De sidste to kapitler bruges til en kort omtale af erosionens omfang og bekæmpelse, selve bogen slutter med den omfangsrige protokol over de 300 »tilfælde«. De 58 illustrationer er trykt på løse blade.